herpy

VARANER

Varanus brevicauda

Varanus brevicauda er en av verdens aller minste varaner: en brunlig, jordlevende og dagaktiv ørkenbeboer fra Australias indre, som bare blir 20-25 cm lang og lever i huler under spinifexgress. Den holdes og avles sjelden, og mye av pleien må lånes fra slektninger, så arten er bare for erfarne holdere som er klare til å gå nye veier.

Familie: Varanidae Engelsk: Short-tailed Pygmy Monitor Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**20-25 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**8-20 g**
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**80 × 40 × 50 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**28-30 °C**
Varmeplass	**38-45 °C**
Temperatur, natt	**18-20 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**10-22 mnd.**
Kullstørrelse	**1-5 egg**
Kull per år	**1-3**
Inkubasjon	**70-100 dager** ved 18-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus brevicauda hører til undergruppen *Odatria*, de små australske varanene, og er den nest minste varanen i verden etter *Varanus sparnus*. Den er langstrakt og kortbeint, og halen er kort, omtrent like lang som kroppen, slik artsnavnet også sier: *brevicauda* betyr «kort hale». Halen er rund og muskuløs ved roten og mer trekantet ytterst. Fargen er brun til rødbrun, ofte med et tydelig svart nettmønster på rygg og ben og lysere flekker på kroppen, og hodet er mer gråaktig. Hunner og hanner kan ikke kjennes fra hverandre på utseendet. Arten ble beskrevet i 1898 ut fra dyr fra Sherlock River i Western Australia.

Den voksne varanen er typisk 20-25 cm lang inkludert hale og veier 8-20 g. Snute-kloakk-lengden når opp til 13 cm. Den minste kjønnsmodne hannen i naturen målte 8 cm fra snute til kloakk, og den minste hunnen med egg i kroppen 9 cm. Ungene er 4-5 cm fra snute til kloakk og veier 1-3 g ved klekkingen. Til tross for størrelsen oppfører arten seg som en ekte varan: den freser, blåser ut strupen og går til utfall mot trusselen.

At arten er liten, gjør den ikke lett å holde. Den holdes og avles sjelden, og Australia tillater ikke kommersiell eksport av levende dyr. Utover noen få opplysninger om avl i fangenskap er tallene i pleiedelen derfor forsiktig lånt fra den nære slektningen *Varanus gilleni* eller anslått ut fra artens liv i naturen. Det står i teksten der det gjelder. Levealderen er heller ikke dokumentert, og faktaboksens 5-10 år er et anslag. Regn med et prosjekt for en erfaren holder som selv må samle kunnskap.

Utbredelse og leveområde

Varanus brevicauda finnes i store deler av Australias tørre indre. Den lever fra kysten i Western Australia gjennom Northern Territory og over det nordvestlige South Australia til det vestlige Queensland. Typelokaliteten er Sherlock River ved Nickol Bay i Western Australia.

Utbredelsen er stor, men arten sees nesten aldri oppe på bakken. De fleste dyrene er funnet i fallfeller eller ved å grave opp huler, og bestanden kan derfor være vanskelig å tallfeste. Den regnes ikke som truet, men er i South Australia oppført som sjelden.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Varanus brevicauda lever i tørre strøk med sandet eller grusete, fast jord og tette tuer av spinifexgress. Den graver gangene sine i kompakt, sandet leirjord og grus og er bare sjelden aktiv oppe på bakken. Hunnen graver et hull til eggene sine. Mange dyr kan leve tett sammen på et lite område, selv om hvert dyr lever for seg.

Klimaet er varmt og tørt med store forskjeller mellom dag og natt og lange tørkeperioder. I tørre år, når det er lite mat, formerer arten seg ikke i det hele tatt. Et dyr som ble gravd opp av en hule i august og tydeligvis nettopp hadde vært aktivt, hadde en kroppstemperatur på 35 °C, omkring 10 °C over lufttemperaturen. Det tyder på at arten varmer seg opp i tuene og ved hulemunningen. Om den mest jakter aktivt eller ligger på lur etter byttet, er uavklart, for begge deler er beskrevet.

Stell

TERRARIET

Det er ikke dokumentert noen anbefalt terrariestørrelse for *Varanus brevicauda*. Faktaboksens 80 × 40 × 50 cm (lengde × bredde × høyde) til ett voksent dyr er et anslag, og større er bedre. Det bygger på tommelfingerregelen for jordlevende varaner, der terrariet er 5 ganger så langt og 2 ganger så bredt og høyt som dyrets snute-kloakk-lengde. Med opptil 13 cm gir det omkring 65 × 25 × 25 cm, og dertil kommer høyden til et dypt lag sand og litt margin, fordi dyret er en aktiv jeger. Unger kan starte i en mindre boks med de samme elementene.

Bunnen er det viktigste. Arten graver, og et lag sand på omkring 25 cm anbefales. Bruk tørr, støvfri sand blandet med litt jord, så gangene ikke raser sammen, og la en del av bunnen være litt fuktigere. Lag skjul med flate steiner og korkbark som dyret kan grave under, og dekk delvis til med tuer av tørt gress som minner om spinifex. Klatregreiner er ikke nødvendige. Legg en stabil stein eller et stykke bark under varmekilden som solplass.

Terrariet skal ha sikre dører og god ventilasjon. Alle varmekilder skal sitte slik at dyret ikke kan røre dem, eller være skjermet med nett. Terrariet må være helt tett, fordi så små dyr kan presse seg gjennom svært smale sprekker.

Les mer: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Arten er dagaktiv og varmekjær. Det finnes ingen dokumenterte temperaturer fra fangenskap, så tallene er lånt fra *Varanus gilleni*, som også lever i tørt land. Resten av terrariet holdes på 28-30 °C om dagen, og solplassen skal nå omkring 38-42 °C, slik det oppgis for *V. gilleni*. For en ørkenart som soler seg, er en overflatetemperatur på opptil 45 °C målt med et IR-termometer et rimelig anslag. Det skal være en stor temperaturgradient, så dyret selv kan velge mellom varme og kjøligere områder, med en kjølig sone nede i sanden. Det eneste kjente tallet fra naturen er et dyr som nettopp hadde vært aktivt, med en kroppstemperatur på 35 °C.

Om natten slås varmen av, og temperaturen kan falle til 18-20 °C. Bruk en spot med reflektor i den ene enden og en termostat. Arten har en vinterhvile i naturen, men det er ikke dokumentert hvor kald eller hvor lang den er. For *V. gilleni* senkes temperaturen med ytterligere 8-10 °C i et par måneder om vinteren, og det er et mulig, men uprøvd utgangspunkt for denne arten.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Varanus brevicauda kommer fra tørre strøk og trenger lav luftfuktighet. Faktaboksens 30-50 % er et anslag og ikke dokumentert for arten. Hold bunnen tørr øverst, men la et dypt hjørne være svakt fuktig, så dyret kan trekke ned i fukt når det vil. Mugg i bunnen er et tegn på for mye fukt.

Sett en lav, stabil skål med friskt vann i terrariet og skift den daglig. Skålen må være så lav at en unge uten problemer kan klatre opp igjen.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Varanus brevicauda er dagaktiv og lever i åpent landskap med sterkt sollys. Det finnes ingen dokumenterte UVB-målinger, men siden arten soler seg og er aktiv i dagslys, anbefales UVB. Ferguson-sone 3 er et anslag ut fra andre dagaktive varaner som soler seg.

Monter et T5-rør over den ene siden av terrariet, så dyret kan velge mellom UV-lys og skygge, og gi rikelig med skjul under sand og stein, så det kan trekke seg unna. Ha lyset på i 12 timer om dagen om sommeren og 10 timer om vinteren, og slå av alt om natten.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

I naturen lever *Varanus brevicauda* av insekter, edderkopper, skorpioner, tusenbein og andre virvelløse dyr og tar også små øgler som skinker og gekkoer, krypdyregg og av og til frosker og små slanger. En hunn på 9 g hadde spist en hel skink, som tilsvarte 16,5 % av hennes egen vekt. I terrariet skal grunnfôret derfor være små fôrinsekter: sirisser, små gresshopper, kakerlakker, melorm og voksmøll. Alt må være mindre enn avstanden mellom dyrets øyne.

Fôringshyppigheten er ikke dokumentert. Som et anslag kan voksne dyr få mat 3-4 ganger i uken i mengder de kan spise på noen minutter, og unger hver dag. Den nære slektningen *Varanus gilleni* blir lett for tykk, så ikke overfôr voksne dyr. Dryss insektene med kalk, og bruk kalk med D3-vitamin ved hvert andre eller tredje måltid. Gnagere skal ikke inngå som hovedføde, og det er heller ikke nødvendig for et så lite dyr.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Varanus brevicauda er liten, men har en ekte varans temperament. Den freser, blåser ut strupen og går til utfall hvis den føler seg truet. Bitt er svake på grunn av størrelsen, men klørne er skarpe, og raske dyr kan være vanskelige å holde på. Håndter dyret så lite som mulig, vent et par uker etter innflyttingen, og hold øktene korte. Arten lever skjult og vil helst være i gangene sine, så den passer dårlig for en holder som vil se dyret ofte. Ta aldri tak i halen.

Vask hendene før og etter, fordi krypdyr kan bære salmonella. Hanner kjemper i paringstiden ved å reise seg på bakbena og bryte, så hold dem hver for seg. Arten er solitær i naturen, og dyr holdes best enkeltvis, også fordi parhold ikke er dokumentert.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet kan ikke avgjøres utenpå hos *Varanus brevicauda*. For varaner generelt gjelder at en sikker kjønnsbestemmelse krever en veterinær med erfaring på krypdyr og en endoskopisk undersøkelse, og at en sonde ikke virker, fordi hunner har en lomme som ligner hannens hemipenis-lomme. Hanner er oppgitt som kjønnsmodne ved 7-8 cm snute-kloakk-lengde og en alder på omkring 10 måneder, hunner ved 8-9 cm og omkring 22 måneder. Den minste kjønnsmodne hannen i naturen målte 8 cm fra snute til kloakk, og den minste hunnen med egg 9 cm.

PARRING

Paringen er ikke dokumentert i fangenskap. I naturen skjer den i september og oktober, etter vinterhvilen, og i februar er eggene klekket. Hanner kjemper om hunnene ved å bryte på bakbena. I tørre år, når det er lite mat, formerer arten seg ikke i det hele tatt i naturen, så regn med at dyret bare parer seg hvis det er i fin kondisjon. For *Varanus gilleni* brukes en vinterhvile på et par måneder med 8-10 °C lavere temperatur for å synkronisere dyrene, men det er ikke prøvd på *Varanus brevicauda*.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen av *Varanus brevicauda* graver selv et hull til eggene sine, så gi henne et dypt, fuktig eggleggingssted: en lukket boks med minst 15 cm fuktig sand og et inngangshull. Et kull består oftest av 2-3 egg, i naturen spenner angivelsene fra 1 til 5 egg, og de største kullene er kjent fra kystnære strøk. En hunn har lagt 8 egg fordelt på 3 kull innen seks uker. Sett boksen i terrariet, og gi hunnen ekstra fôr og kalk i sesongen. Hannen bør flyttes ut når hun er nær ved å legge. En hunn som graver uten å legge eller blir sløv, må raskt til veterinær.

INKUBASJON

Eggene flyttes forsiktig til en rugemaskin og legges i fuktig vermikulitt uten å bli vendt. Inkubasjonen av *Varanus brevicauda* er bare sparsomt dokumentert. Angivelsene svinger fra 70-84 dager ved 18-25 °C til 70-100 dager avhengig av temperaturen. Hos den nære slektningen *Varanus gilleni* klekkes eggene etter 90-100 dager ved 29-30 °C. Faktaboksens 18-30 °C dekker begge angivelsene. Hold substratet fuktig, men ikke vått, og sjekk at eggene ikke mugner.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene av *Varanus brevicauda* er 4-5 cm fra snute til kloakk, 8-10 cm i total lengde og veier 1-3 g. Gi dem et lite terrarium med varm solplass, sand å grave i og skjul, og fôr dem hver dag med de aller minste insektene, dryssede med kalk. I fangenskap kan ungenes vekt dobles på en måned. Del dem etter størrelse, så de minste også får mat.

Helse og vanlige feil

Varanus brevicauda er hardfør i naturen, men det finnes ingen dokumentert erfaring med sykdommer i fangenskap, så følgende er lånt fra andre små varaner:

- For lav temperatur på solplassen gir dårlig fordøyelse og manglende appetitt. Mål med IR-termometer.
- For nær varmekilden uten skjerming gir brannskader.
- Fedme, hvis dyret fôres for ofte.
- Kalkmangel med bløte kjever og krumme lemmer, hvis insektene ikke dryssles med kalk og belysningen er for svak.
- Smitte med salmonella og parasitter. Vask alltid hendene.
- Fuktig bunn og dårlig ventilasjon gir mugg og luftveisproblemer hos en ørkenart.

Dyr i handelen: Australia tillater ikke kommersiell eksport av levende dyr av arten. Det er registrert internasjonal handel med oppdrettede dyr og med viltfangede dyr til forskning, men arten holdes og avles sjelden. Et dyr som tilbys som *V. brevicauda*, bør derfor møtes med skepsis: krev dokumentasjon på opprinnelsen, og få arten bekreftet, siden den kan forveksles med *Varanus sparnus*. Nye dyr må alltid holdes for seg selv i minst seks uker, og en avføringsprøve hos en veterinær er en god idé.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.